

"Siyasi partiyalar haqqında" yeni qanunun qəbulu çoxsaxəli islahatlar kursunun mühüm tərkib hissəsidir

Müsaibimiz Yeni Azərbaycan Partiyası (YAP) Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqovdur.

- Tahir müəllim, "Siyasi partiyalar haqqında" yeni qanun Prezident İlham Əliyev tərəfindən təsdiq olundu və artıq qüvvədədir. İstərdik, əvvəlcə yeni qanunun qəbulunu zəruri edən məsələlər barədə fikirlərinizi bildirin. Siyasi partiyaların yeni qanunun qəbulu ilə bağlı təşəbbüslə çıxış etməsinin səbəbi nə idi?

- Hər bir ölkənin inkişafını təmin edən bir sıra mühüm amillər var. Siyasi sistemin təkmilləşdirilməsi, ictimai-siyasi institutların səmərəli fəaliyyətinin təmin olunması və qanunvericilik bazasının zənginləşdirilməsi bu baxımdan xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Hüquqi və demokratik dövlət olan Azərbaycanda da bu məsələlər daim diqqət mərkəzində saxlanılır, ardıcıl və məqsədyönlü addımlar atılır.

Ölkəmizdə siyasi partiyaların sərbəst fəaliyyəti üçün bütün şərtlər və şərait təmin olunsada, hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsinə, yeni qanunun qəbuluna ehtiyac var idi. Bilirsiniz ki, "Siyasi partiyalar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu 1992-ci il 3 iyun tarixində qəbul edilmişdi, artıq yeni reallıqlara adekvat deyildi və müasir tələblərə cavab vermirdi. Çünki qanunun qəbulundan keçən 30 ildən artıq müddətdə istər ölkə daxilində, istərsə də beynəlxalq aləmdə çox ciddi keyfiyyət dəyişiklikləri baş verib, yeni çağırışlar meydana çıxıb. Xüsusilə də VI çağırış Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisində seçkilərdən sonra yeni siyasi konfiqurasiyanın formalaşması, 44 günlük Vətən müharibəsində qazanılmış şanlı Qələbə nəticəsində yeni strateji hədəflərin müəyyənləşdirilməsi və bir sıra digər amillər çoxpartiyalı siyasi sistemin də təkmilləşdirilməsinə zərurətə çevirib. Bütün bu reallıqların fonunda Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən islahatların, o cümlədən siyasi reformaların növbəti mərhələsinə start verilib. Bu kontekstdə "Siyasi partiyalar haqqında" yeni qanunun qəbulu təşəbbüsü də çoxsaxəli islahatlar kursuna ictimai-siyasi dəstək nümunəsi və irəliyə doğru atılmış əhəmiyyətli addımdır. Bu, yeni konfiqurasiya şəraitində siyasi dialoqun dərinləşdirilməsi, milli həmrəyliyin gücləndirilməsi və plüralizmə əsaslanan siyasi sistemin inkişafı baxımından olduqca önəmlidir.

- Milli Məclisdə yeni qanunun layihəsi ətrafında bir neçə dəfə ictimai müzakirələr aparıldı. Yeni Azərbaycan Partiyası bu müzakirələrdə hansı təşəbbüslərlə çıxış etdi, hansı təklifləri irəli sürdü? Digər tərəfdən, bu qanunun YAP-ın siyasi fəaliyyətində hansı rolu olacaq?

- Yeni qanunun qəbulu prosesi Azərbaycanın mütərəqqi demokratik təcrübəsini əks etdirir. Bu kontekstdə bir neçə məsələyə xüsusi diqqət yetirmək lazımdır.

Birincisi, proses plüralizm şəraitində və demokratik ab-havadada, hərtərəfli və səmərəli ictimai-siyasi müzakirələr fonunda həyata keçirildi. Bilirsiniz ki, ilk təşəbbüs parlament-

yönlü fəaliyyətini inamla davam etdirəcək, qarşıda duran hədəfləri reallaşdıraraq Azərbaycanın inkişafına layiqli töhfələr verəcək.

- Ölkəmizin demokratik inkişafının və yeni siyasi konfiqurasiyanın göstəricisi kimi ictimai müzakirələr zamanı müxalifət partiyalarına da təkliflərlə çıxış etmək üçün geniş imkanlar yaradılmışdı. Azərbaycanın hakim partiyasının Sədr müavini kimi müxalifətin bu prosədə iştirakını necə qiymətləndirirsiniz?

- Azərbaycanda formalaşmış yeni siyasi konfiqurasiya demokratik dəyərləri və ictimai-siyasi faydalılıq prinsipini özündə ehtiva edir. Yəni siyasi proseslərin iştirakçısı olan bütün konstruktiv, sağlam qüvvələr ictimai-siyasi önəm kəsb edən məsələlərin həllində fəal iştirak edir, onların rəyi və mövqeyi nəzərə alınır. "Siyasi partiyalar haqqında" yeni qanunun qəbulu prosesi də bu reallığı növbəti dəfə ifadə etdi.

İctimai rəy və siyasi proseslərə təsir imkanları olan müxalifət partiyaları müzakirələrə fəal şəkildə qoşuldular, təklif və təşəbbüslərini irəli sürərək islahatların tərkib hissəsi olan bu prosədə öz töhfələrini verdilər. Təsədüfi deyil ki, 47 siyasi partiyadan 250-dən çox təklif Milli Məclisə yazılı formada təqdim edildi. Həmçinin parlamentdə təmsil olunan müxtəlif partiyaların nümayəndələri Milli Məclisin komitə və plenar iclaslarında 100-dən çox təklif irəli sürdülər. Müxalifət partiyalarının da iştirakı ilə aparılan müzakirələrin faydalılığını göstərən növbəti fakt qanun layihəsində dinləmələrdən sonra 70-ə qədər, Milli Məclisdə komitə və plenar iclaslardan sonra isə 40-dək əlavə və dəyişikliyin edilməsidir.

Bütün bunlar "Siyasi partiyalar haqqında" yeni qanunun ölkənin siyasi sisteminin tərkib hissəsi kimi müxtəlif ideoloji təmayüllərə və fərqli baxışlara malik partiyaların mövqəyə iradəsini əks etdirdiyini, gözləntilərinə cavab verdiyini və ümummilli maraqları üstün tutduğunu göstərir. Yeni Azərbaycan Partiyası olaraq bu durumu təqdirəlayiq hal kimi qiymətləndirir və hesab edirik ki, siyasi konfiqurasiyanın möhkəmləndirilməsi fonunda yeni qanunun qəbulu ictimai-siyasi münasibətlərin sağlam zəminə inkişafına və milli həmrəyliyin güclənməsinə əlavə tökan olacaq.

- Ekspertlər də "Siyasi partiyalar haqqında" yeni qanunun ölkədə yaradılmış yeni siyasi konfiqurasiyanın daha möhkəmlənməsinə, siyasi sistemin təkmilləşməsinə, siyasi partiya fəaliyyətinə mühüm töhfələr verəcəyini qeyd edirlər. Amma yeni qanundan narazı olanlar da var. Siyasi partiya fəaliyyətinin həyata keçirilməsinin hüquqi əsaslarını müasir və demokratik çağırışlar çərçivəsində təmin edən bu qanundan narazı olanların "arqument"ləri barədə nə deyə bilərsiniz?

- Şübhəsiz ki, "Siyasi partiyalar haqqında" yeni qanunun qəbulu siyasi islahatların ardıcıl xarakter daşdığına göstərir. Partiyaların ictimai-siyasi proseslərdə rolunun artması, siyasi rəqabət mühitinin güclənməsi, partiyalar arasında münasibətlərin keyfiyyətə yeni müstəviyə yüksəlməsi üçün önəmli imkanlar və əlverişli şərait yaratdı. Ona görə də müəyyən ideoloji bazası, ictimai dayağı - siyasi elektoratı olan,

dəyərləri, fəaliyyət prinsipləri və hədəfləri milli maraqlarla uzlaşan, çoxpartiyalı sistemin inkişafında, milli birliyin möhkəmləndirilməsində və Azərbaycanın tərəqqisində maraqlı tərəf kimi çıxış edən partiyalar yeni qanunun qəbulunu müsbət dəyərləndirərək təqdirəlayiq qarşılayırlar. Bu, eyni zamanda siyasi mədəniyyət nümunəsidir.

Amma sizin qeyd etdiyiniz kəsim, hansı ki adlarına "narazı olanlar" deyirsiniz, onlar cəmiyyətdə birmənalı qarşılanmırlar, ictimai-siyasi proseslərdə bir çox hallarda kənar "qüvvələrin" sifarişlərini yerinə yetirməklə şəxsi maraqlarını güdürlər. Onların iddialarının milli maraqlar kontekstində məntiqi izahı, ittihamlarının isə heç bir əsası yoxdur.

Birincisi, iddia edirlər ki, yeni qanunun qəbulu guya siyasi partiyaların fəaliyyətini və hüquqlarını məhdudlaşdırır. Qanunla tanış olan və onu qərəzlilikdən uzaq şəkildə qiymətləndirən istənilən şəxs bu iddianın absurd olduğunu təsdiqləyər. "Siyasi partiyalar haqqında" yeni qanunun 3.3-cü maddəsində qeyd edilmiş kimi, "dövlət qeydiyyatından keçmiş bütün siyasi partiyaların sərbəst fəaliyyətinə təminat verilir". Eyni zamanda qanunun 3.7-ci maddəsində vurğulan ki, "Qanunla nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla, dövlət orqanlarının (qurumlarının), yerli özünüidarəetmə orqanlarının, vəzifəli şəxslərin siyasi partiyaların fəaliyyətinə müdaxiləsinə yol verilmir". Bununla yanaşı, qanunun 12-ci maddəsi ilə siyasi partiyalara ideyalarını, məqsədlərini və proqramını təbliğ etmək, digər siyasi partiyalarla fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi, habelə ümumi mənafehlərin təmsil və müdafiə edilməsi məqsədilə könüllülük əsasında birləşib ittifaqlar və siyasi bloklar yaratmaq, seçkilərdə, ümumxalq səsverməsində iştirakla bağlı Seçki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş hüquqları həyata keçirmək, "Sərbəst toplaşmaq azadlığı haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq yığıncaq, mitinq, nümayiş, küçə yürüşü və piket keçirmək, özünün və üzvlərinin hüquqlarını və qanuni maraqlarını müdafiə etmək, fəaliyyət istiqamətlərinə aid məsələlərlə bağlı təşəbbüslə çıxış etmək, o cümlədən dövlət orqanlarına (qurumlarına), yerli özünüidarəetmə orqanlarına müvafiq təkliflər vermək, beynəlxalq əməkdaşlıq əlaqələri qurmaq, ianələr qəbul etmək və bir sıra digər hüquqlar verilmişdir. Göründüyü kimi, qanunda hər hansı bir siyasi məhdudlaşdırmadan və hüquqi nihilizmdən söhbət gedə bilməz.

İkincisi, radikal müxalifət nümayəndələri iddia edirlər ki, "Siyasi partiyalar haqqında" yeni qanun partiyalara münasibətdə ayrı-seçkilik yaradır. Lakin qanunun 4.2-ci maddəsində siyasi partiyaların qanun qarşısında bərabərliyi birmənalı şəkildə təsbit olunmuşdur. Həmin şəxslər dövlət tərəfindən siyasi partiyalara maliyyə yardımının göstərilməsini də bu kontekstdə manipulyasiya predmetinə çevirməyə cəhd göstərirlər. "Arqument"ləri isə budur ki, dövlət yeni qanunla siyasi partiyaların maliyyələşməsi məsələsində guya ayrı-seçkilik edir, bütün tərəfləri nəzərə almır və müasir dünya təcrübəsinə uyğun olmayan standartlar tətbiq edir. Təbii ki, bu qərəzli və qeyri-obyektiv yanaşma ya siyasi bilgisizlik və beynəlxalq təcrübədən xəbərsizlik göstəricisi, yaxud da

məqsədli şəkildə ictimaiyyəti aldatmaq cəhdidir. Çoxpartiyalı sistemin inkişaf etdiyi müasir demokratik ölkələrdə dövlət tərəfindən maliyyələşmə mexanizmi partiyaların reytinginə əsasən müəyyənləşdirilir. Siyasi partiya üçün reyting göstərici isə seçkilərin nəticəsi ilə müəyyən olunur. "Siyasi partiyalar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda da bu məsələ müxtəlif ölkələrin nümunəsi və təcrübəsi əsasında tənzimlənib. Belə ki, qanuna əsasən, dövlət tərəfindən ayrılan maliyyə vəsaiti Milli Məclisdə təmsil olunan partiyalarla yanaşı, parlament seçkilərində etibarlı səsələr qazanmış, lakin Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisində təmsil olunmayan siyasi partiyalar arasında bölünür. Bu, kifayət qədər demokratik prosesdir olmaqla yanaşı, stimullaşdırıcı addım kimi siyasi partiyaları səmərəli fəaliyyətə təşviq edir, rəqabət mühitini gücləndirir, plüralizmin və siyasi sistemin inkişafına xidmət göstərir. Bu məsələdən narazı olanlar və ya onu tənqid obyektinə çevirənlər isə real fəaliyyəti olmayan, cəmiyyətdən heç bir dəstək almayan - siyasi bazası və reytingi olmayan, heç bir siyasi marafonda qalib gəlməyən, ya qatıldığı seçkilərdə iflasa uğrayan, ya da seçkiləri boykot etməklə məşğul olan və perspektivi olmayan marginal qruplardır.

Göründüyü kimi, "Siyasi partiyalar haqqında" yeni qanunu məqsədli şəkildə hədəfə çevirməyə çalışanların "arqument"ləri heç də reallıqları əks etdirmir, özünüifşa və özünütəzibdən başqa bir şey deyil. Siyasi proseslərdə, ictimai-siyasi məsələlərin həllində iştirak etmək, faydalı ideyalar və milli hədəflərin reallaşmasına önəmli töhfələr vermək əvəzinə, onlar, sadəcə, qərəzli və inkarçı mövqedən çıxış edərək ictimai rəyi yanıltmağa çalışırlar. Təəssüf ki, belə hallar nə ilk, nə də sonudur. Yaxşı xatırlayıyıq, 44 günlük Vətən müharibəsində 50-yə yaxın siyasi partiya Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin ölkəmizin ərazi bütövlüyünün bərpası istiqamətində qətiyyətli siyasətinə birmənalı dəstək ifadə etdiyi halda, bəzi "siyasətçilər" antimirlik mövqəyə sərgiləyərək tələyüklü dönmədə milli həmrəyliyin əleyhinə olduqlarını nümayiş etdirdilər. Ardınca postmüharibə dönməsində Azərbaycanın tarixi Zəfəri diplomatiya və quruculuq müstəvisində möhkəmləndirmək məqsədilə həyata keçirdiyi prinsiplərin siyasəti hədəfə çevirərək qarşı kampaniyası aparmağa, erməni-pərəst dairələrin tezislərini təkrarlamağa başladılar. Bu gün də Azərbaycanın hazırkı inkişafı və gələcəyi ilə əlaqədar önəmli müzakirələrin aparıldığı, mühüm qərarların qəbul edildiyi şəraitdə "ənənə"lərinə sadiq qalaraq tənqibçi mövqedən çıxış edirlər. "Siyasi partiyalar haqqında" yeni qanunun qəbulu prosesini sabotaj cəhdləri bu reallığın bariz nümunəsi oldu. Təbii ki, şəxsi maraqlarını milli mənafehlərdən üstün tutanların siyasi provokasiya cəhdləri iflasa məhkumdur. Yeni qanunun qəbulu prosesi çərçivəsində aparılan ictimai-siyasi müzakirələrdə ifadə olunan mövqelər, ictimaiyyətin prosesə adekvat reaksiyası və son nəticə bu reallığı bir daha təsdiqləyir.

**Müsaibəni apardı:
Rəşad CƏFƏRLLİ,
"Azərbaycan"**